

NEMES ANNA
Ózek, 2015, akvarell vásznon

lényegiben kapcsolódik korábbi, határhelyzeteket vizsgáló és mindennapi kategorizálásunkkal szembesítő munkáihoz. Sajnos úgy látom, e helyen e művek elsősorban dekoratív és technikailag érdekes képekként mutatkoznak meg. Úgy gondolom, a PAKK_ART legfőbb tétje ez: képes lesz-e az általa képviselt bemutatási paradigmában a lehető legtágabb értelmezési kontextust megadni művészei és azok munkái számára. Képes lesz-e megtalálni a módját annak, hogy eladhatóságuk hangsúlyozása közepette ne degradálódjanak a művek pusztán dekorációs elemekké. Az ugyanis, ahogyan a PAKK_ART a műtárgyak szimbolikus jelentésének újraértelmezésével, illetve a műtárgyakkal való találkozás kötetlenné tételével felszabadítani kívánja a kultúrafogyasztókat a kortárs művészethez való közeledésre, friss megközelítés. A pályakezdő művészek bemutatása és értékesítése mint cél, szintén figyelemreméltó kezdeményezés. Kérdés azonban, hogy a választott módszerek hosszabb távon valóban e célokat segítik-e elő. És ha igen, kérdés, hogy milyen áron?

NEMES ANNA
Szürke kutya, 2015, akril, akvarell vásznon, 60x80 cm

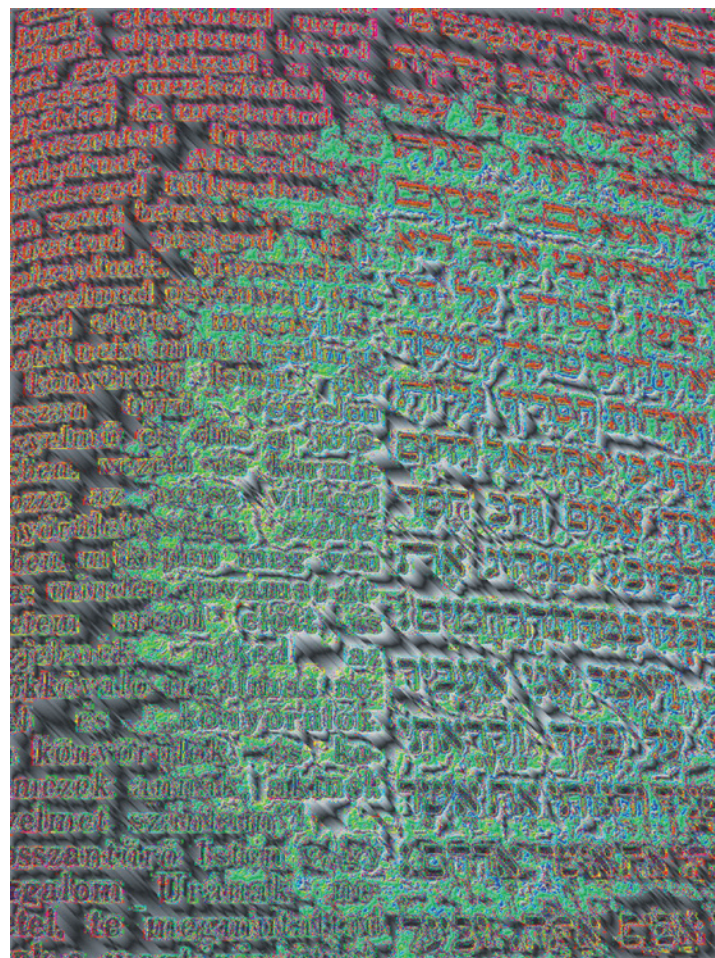
L á n g E s z t e r

Magén István A Biblia betűi című kiállításáról

Pásti utcai zsinagóga, Debrecen
2015. június 28 – július 30.

MAGÉN ISTVÁN kereső, kutató művész, kifejezetten megújító, önmegújító alkat, akinél az évtizedek során számos formai változást tapasztalunk. A szellemi tartalomban azonban felleljük a nem változó lényegét: a vizuális eszköztárat használva következetesen alapvető filozófiai kérdésekkel, az ember létbe való belevettségével foglalkozik. Ennek megfelelően egy konzekvens életmű legújabb darabjait láthatjuk kiállításán, a frissen felújított Pásti utcai zsinagógában. E nagyméretű digitális nyomatok először szerepelnek a nyilvánosság előtt, az anyag ugyanakkor – egyfajta szintézisként – korábbi művészetére is reflektál. A kiállított képek szemlélésekor legelőször is a tárlat egységessége tűnik fel, az összbenyomás a rend, fegyelem, harmónia fogalmait idézi. Magén bibliai szövegdarabokat, szövegrészleteket használ képi alapnak: a Tóra és a Talmud eredeti, héber nyelvű lapjait, a Tórát mint a kozmikus világegyetem keletkezésének alapmitoszt dolgozza fel.

MAGÉN ISTVÁN
A Titkok Könyve

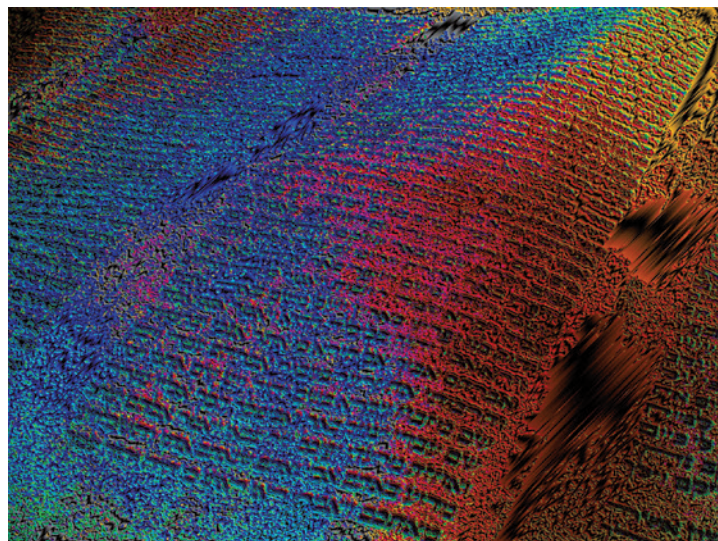

A képek formai megjelenése a minimálshoz közelít: nincs „ábrázolás”, azaz hiányoznak a valóság tárgyi összefüggései és alakjai, és a kompozíció redukált. Hangsúlyt kap ugyanakkor a képszerkezet, és a színek szerepe, hatása felerősödik. Az összefüggő, monokróm képtérbe réseket vág egy-egy ellentétes színű betoldással, beillesztéssel, ezáltal a képi dinamika hangsúlyosabbá válik. A szöveghatárok, betűkontúrok feloldódnak, légiesednek, a betűk, képi elemekké redukálódva, szövetet alkotnak. A szövegtartalom képiesedik, önálló, elvont, szubjektív képi világ jön létre. Képcímei összhangban vannak a szent íráskönyvek tartalmával, pl. *Teremtés, Réztekercs, Könnyező betűk, Heti szakasz, Tórai táj* stb. A héber betűk kvadrátformájából adódó itineráció révén az alkotó a geometriai művészet felé mozdul el – ez viszonylag új dimenzió Magén művészetében –, és ez a tökéletességre, az egyensúly megteremtésére, a tisztaságra, időtlenségre, valamiféle abszolútum kifejezésére törekvésnek tűnik. A betűk mint alkotóelemek a kvadrátformának köszönhetően repetitív motívumként viselkednek akkor is, ha a huszonegy héber mássalhangzó szövegalkotó mivoltában különféle összetételben jelennek meg.

Magén képei szépek, de úgy, hogy a következetes geometrikus gondolkodás lenyomataiként a patetikusságnak halvány nyoma se merülhet fel, és sokkal inkább látványbeli meditációk, mintsem dekoratív felületek, miközben a dekorativitás is jellemző, de csak visszafogottan, éppen annyira, hogy a laikus is „szépnek” érzékelhesse a műveket. Szépen szóltam ezekben a képekben, mert szépet, kiegyensúlyozottat, harmonikusot adni és kapni is jobb. De ennek érdekében feltűrtam a klasszikus iratok fegyelmeztségét, fiktív elbeszéléseket szerkesztettem úgy, hogy közben az emberek fejében kialakult óvatos és ósdi rendet, antiparadigmatikus motívumokat, használható, de semmit sem érő kapcsolatrendszereket semmisítettem meg, illetve utat nyitottam ilyeneknek. – fogalmazta meg egy kérdésemre.¹ Ennyit tehát a szépséghez, melynek esztétikai tartalmáról annyi vita folyt az idők folyamán. Magén absztrakt művészete

1 Nem publikált interjú.

MAGÉN ISTVÁN
A Biblia betűi, 2015 | részlet a kiállításról © Fotó: Pálszabó-Jurovits Júlia

MAGÉN ISTVÁN
Esszénus tekercs

kapcsán tehát eljuthatunk a filozófiai és az esztétikai tartalomhoz is, és a fenti nyilatkozata épp az absztrakt képekhez való viszonyulás másságát tükrözi, amit Mitchell így fogalmazott meg: „... nemcsak azt kell megkérdeznünk a képektől, hogy mit jelentenek, hanem hogy mit akarnak, milyen igényeket támasztanak velünk szemben, és ezekre mi hogyan reagálhatunk. Ez persze azt is jelenti, hogy szembenézünk azzal: mi mit akarunk a képektől.”²

2 What do pictures want? Interview with W. J. T. Mitchell, by Asbjørn Grønstad and Øyvind Vågnes. <http://www.visual-studies.com/interviews/mitchell.html>

MAGÉN ISTVÁN
Egy régi imakönyvből

A képi megfogalmazás a síkbeliségen túl egy finom térbeliséget is érzékeltet, szinte megfoghatók, plasztikusak a betűk, annak ellenére, hogy egymáshoz simulnak, összetartoznak, homogén egységet alkotnak.

Ma a magyar képzőművészeti alkotásokban előtérbe került a betű- és szöveg-használat, nyomtatott és írott formában is, különösen az avantgárd művészetben. Géczy János, Fenyvesi Ottó, Lakner Zsuzsa, Petőcz András, Szombathy Bálint, Zsbori Ervin hozható fel hazai példaként. A külföldiek között David Rakia pár éve elhunyt izraeli festőművész említhető, akinek munkái ugyan a vizuális megfogalmazás, képiség, technika és módszer tekintetében erősen különböznek Magén műveitől, s a magéni geometriai fegyelem szemben áll Rakia látszólagosan kaotikus betűhalmazával, belső tartalmukat tekintve, a szellemi szépség megszólaltatójaként mégis közel van egymáshoz a két életmű. A Magén-féle képiség, ez a ritmikus szövetté oldódás, ez az „elsimulás” tehát másképp közelít a szövegekhez, mint a fentiek esetében, és ha van lelke az írásoknak (s miért ne lenne!), akkor azt mondhatjuk, nála a képekben a szöveglelék mutatkozik meg, és másodlagossá válik, hogy van-e összefüggés, „eredeti”, értelmezhető szöveg a kép mögött – miközben a héberül tudók mégis képesek desziffrálni a képeket alkotó szövegeket. Magén számítógéppel festi a betűket, melyek fényt vagy árnyékot cipelnek, eltéríti őket, próbálja az európai művészet hagyományaihoz igazítani, elterelni a világmegváltás útjából, az önsanyargatás útvesztőjéből, az örök zsidó önmardosás, az örök mártírság soha véget nem érő sötét árkából. Művészetében a gondolatmenet a nyelven túli tudás felé halad. Saját kifejezőmódján beszél a befogadóhoz. Az út, amin vezetni kívánja közönségét, legyen az bármilyen nemzetiségű, vallású, világnézetű, talán a paradicsomba visz. Lehet, hogy éppen abba, amiből elvágyódik az ember. Ha van egyáltalán paradicsom, tegyük hozzá.

Cserba Júlia

Párizs útvesztőjéből a magyar legendába

Mészáros Flóra: *Martyn Ferenc és Párizs*

Balassi Kiadó, Budapest, 2014
144 oldal, 86 színes kép

Ha ennek a hiánypótló könyvnek a címlapján egy közismert művészettörténész neve szerepelne szerzőként, egészen biztosan több recenzió jelent volna meg róla. MÉSZÁROS FLÓRA azonban egy ígéretes pálya elején járó művészettörténész, és ha az érdeklődés felkeltése szempontjából fiatalsága hátrányt is jelent számára, ez a hátrány eltöriül azok mellett az ugyancsak a fiatalságból fakadó előnyök mellett, amelyek lehetővé tették ennek a dinamikus hozzáállású tanulmányoknak a megszületését. És éppen azért, mivel a könyv maga igazolja a szerző hozzáértését, nem lett volna szükséges, hogy – valószínűleg az öngazolás diákos reflexéből – saját eddigi munkáit a kíváncsi nagyobb mértékben kiemelje a bevezetőben, amely egyébként tartalmában jó összefoglalót ad a kötet tartalmáról, háttéréről.

Mészáros Flóra bátorsággal és nyitottsággal nyúl a témához, MARTYN FERENC párizsi éveinek vizsgálatához, keres, kutat és járatlan utakra lépve, eddig homályban maradt tényeket tár fel. Nem elégitik ki az eddigi kutatási eredmények, nem támaszkodik ellenőrzés nélküli adatokra, elkerüli azt a sajnos nem ritka gyakorlatot, amely sokszor téves adatokat használ fel és visz tovább. A fiatalság minden komplexustól mentes szemtelenségével mond ellent korábbi művészettörténeti állításoknak. Ahogy a bevezetőben írja: Kialakult azonban egy speciális művészettörténeti gyakorlat: a Martynnal foglalkozó szerzők többsége előzmények, biztos források és a képek többségének ismerete (!) nélkül írt a festő párizsi absztrakt korszakáról... A szerző alaposan tanulmányozta Martyn Párizsból hazaküldött leveleit, beszélgetett a festőt még személyesen ismerő művészekkel, művészettörténészekkel, az Abstraction-Création Brüsszelben élő, nemzetközi híru kutatójával, Gladys Fabre-ral, és a helyszínen, Párizsban igyekezett könyvtárakban, levéltárakban, gyűjteményekben Martynhoz kötődő adatok nyomára bukkanni. A tudomására jutott ismeretek alapján sok eddig megfejtetlen vagy tévesen megválaszolt kérdésre hol pontos választ ad, hol pedig az újonnan megszerzett tudás birtokában saját véleményt alakít ki. Többek között megtudhatjuk, miért hagyta el Martyn furcsa módon Magyarországot éppen abban az időszakban, amikor a magyar képzőművészet a megújulás irányába mozdult el, és miért Párizst választotta úticéljául, annak ellenére, hogy ekkor már több pécsi művész, köztük Breuer Marcell, Forbát Alfréd, és a közeli barát, például Weininger Andor is a Bauhaus-hoz csatlakozva Németországban dolgozott. De ami mindezeknél sokkal fontosabb eredménye a szerző munkájának, az Martyn Ferenc párizsi évei alatt végigjárt hosszú és gyötrelmes útkeresésének feltárása, a kulcsfontos állomások sok új információt tartalmazó bemutatása, és a művész festészetében végbemenő átalakulás analízise. Mindennek megértéséhez nagymértékben hozzásegíti az olvasót a húszas évek Párizsának visszaidézése, és annak leírása, milyen művészi élettel találkozhatott a fiatal festő, milyen impulzusok érthették. Az olvasó is szinte átéli azt a zavart állapotot, amibe a modern festészet sokféleségével szembesülő fiatal Martyn kerülhetett a rázúduló új hatások alatt. Egyszerre volt jelen a kubizmus, a klasszikus festészet felé forduló figurális ábrázolás, a kibontakozó szürrealizmus és az egyre elfogadottabbá